

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง การบริหารสินเชื่อของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาจำเป็นต้องนำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์และเป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารสินเชื่อ

สินเชื่อมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ทั้งต่อผู้บริโภค หน่วยธุรกิจ สถาบันการเงินและรัฐบาล ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสินเชื่อ เพื่อให้ดำเนินงานเกี่ยวกับการพิจารณาสินเชื่อและการใช้สินเชื่อให้เกิดประโยชน์ และทรงคุณค่าแก่ทุกฝ่าย การบริหารสินเชื่อเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับทั้งศาสตร์และศิลป์ ซึ่งผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารสินเชื่อทุกคนจะต้องศึกษาทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อนำไปสู่ภาคการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ส่วนที่กล่าวว่าการบริหารสินเชื่อเป็นศาสตร์นั้น หมายความว่าจะต้องนำหลักเกณฑ์ ทางทฤษฎีต่าง ๆ มาเป็นหลักคิดพิจารณาเพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือใช้ประกอบการตัดสินใจ ในส่วนที่ถือว่า การบริหารสินเชื่อเป็นศิลป์นั้น หมายความว่าในการนำเอาหลักคิดทฤษฎีต่าง ๆ ทางสินเชื่อมาสู่วิธีการปฏิบัตินั้น จะต้องมีการกำหนดกลยุทธ์หรือวิธีการที่เหมาะสม โดยผนวกเข้ากับประสบการณ์และสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องในการบริหารสินเชื่อเพื่อให้ประสบผลสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ โดยทั่วไปยังคงใช้กระบวนการตามหลักการบริหารทั่วไปร่วมกับหลักบริหารเฉพาะที่ใช้กับสินเชื่อด้วย

2.1.1 หลักการบริหารทั่วไป

ก. การวางแผน (Planning) โดยปกติทั่วไปแต่ละสถาบันการเงินย่อมมีหลักการและวิธีปฏิบัติ ที่แตกต่างกันออกไป แต่เป้าหมายหลักและวัตถุประสงค์คงไม่แตกต่างกันมากนัก คือต้องการให้ผู้ขอกู้หรือ ผู้ขอรับสินเชื่อได้รับเงินกู้แล้วสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ได้เต็มที่ มีผลคุ้มค่ากับดอกเบี้ยจนสามารถส่งชำระหนี้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยได้ในระยะเวลาที่กำหนด ดังนั้นการวางแผนจะต้องกำหนดนโยบายเป้าหมายและวิธีการที่ชัดเจน

เพื่อให้ดำเนินการบรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ รวมทั้งต้องคำนึงถึงการเตรียมทรัพยากรต่าง ๆ ให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน

ข. การจัดองค์การ (Organizing) สถาบันการเงินจะต้องมีการจัดองค์การ ให้เหมาะสมกับรูปแบบการบริหารสินเชื่อ ตามที่ได้กำหนดไว้ในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ การจัดประเภทงานและสายงานต้องมีความสอดคล้องกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการจัดองค์การเพื่อการบริหารสินเชื่อนั้น อาจทำได้หลายรูปแบบทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบาย และลักษณะเฉพาะของแต่ละสถาบันการเงิน เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตรกับธนาคารพาณิชย์ทั่วไป ก็จะมีการจัดรูปแบบขององค์กรที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจ วัตถุประสงค์และสามารถดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ค. การจัดกำลังคนให้เหมาะสมกับงาน (Staffing) การจัดคนให้เหมาะสมกับงานมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของการบริหารงานสินเชื่อ ดังนั้นจึงควรเลือกคนที่มีความเหมาะสมกับงานเพื่อให้สามารถทำงานตามภารกิจ ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทั้งยังต้องพิจารณาในเรื่อง ปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในแต่ละสายงาน เพื่อให้ทุกคนทำงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ร่วมกันขององค์กรเป็นสำคัญ

ง. การกำหนดสายการบังคับบัญชา (Directing) เป็นการกำหนดความรับผิดชอบของคนในองค์กรว่าใครขึ้นตรงต่อใคร เพื่อประสานการปฏิบัติงานให้มีความคล่องตัว มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

จ. การควบคุม (Controlling) เป็นการกำหนดหน้าที่ในการควบคุมประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ ว่าภารกิจได้ดำเนินงานไปตามขั้นตอนและแผนงานที่วางไว้หรือไม่ หากมีข้อบกพร่องหรือปัญหาในขั้นตอนใด ก็สามารถนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขได้ถูกต้องและทันต่อเวลา ซึ่งในการควบคุมนั้นจำเป็นจะต้องอาศัยข้อมูลตัวเลข ดัชนี อัตราส่วน และวิธีการทางสถิติต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เพื่อสามารถแยกแยะผลการดำเนินงาน และปัญหาในแต่ละด้านได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน ซึ่งจะนำไปสู่การค้นหาคำตอบและสาเหตุที่มีผลกระทบต่อการทำงานเพื่อจะได้กำหนดวิธีการแก้ไขได้อย่างถูกต้องตรงจุดของปัญหา

2.1.2 หลักการบริหารเฉพาะที่ใช้กับสินเชื่อ

นอกจากการนำหลักการบริหารทั่วไปมาใช้ในการบริหารสินเชื่อแล้ว เรายังต้องมีหลักการบริหารเฉพาะกับสินเชื่อมาใช้ควบคุมไปด้วย เพราะในการบริหารธุรกิจสินเชื่อนั้นจะต้องแตกต่างจากธุรกิจการค้าและการให้บริการทั่วไป ในธุรกิจการค้าเมื่อมีการส่งมอบสินค้าหรือบริการเกิดขึ้น ก็จะมีการชำระราคาของผู้ซื้อสินค้าหรือผู้ให้บริการ แต่การให้บริการสินเชื่อนั้น เมื่อมีการส่งมอบสินเชื่อแล้ว การชำระราคา (ดอกเบี้ย) และการส่งคืนต้นเงินกู้จะเกิดขึ้นในภายหลังโดยมีข้อตกลง

กันว่ามีการส่งชำระคืนเมื่อใดและจะชำระราคากันอย่างไร ดังนั้น ในช่วงเวลาที่ยังไม่มีการชำระราคา (ดอกเบี้ย) หรือส่งคืนเงินต้นกู้ ผู้ให้กู้ต้องมีความเสี่ยงจากการไม่ได้รับชำระหนี้คืนภายในระยะเวลาที่ตกลงกัน ดังนั้น ในการดำเนินงานเกี่ยวกับด้านสินเชื่อต้องมีหลักเกณฑ์ที่ต้องควรพิจารณาเพิ่มเติมดังนี้

ก. การควบคุมลูกหนี้ให้ใช้เงินกู้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ เป็นวิธีการเริ่มต้นที่จะควบคุมให้ลูกหนี้ใช้เงินกู้ให้มีคุณภาพและเกิดประโยชน์มากที่สุด เช่น ถ้าลูกหนี้แจ้งว่าจะขอสินเชื่อ เพื่อลงทุนในการปรับปรุงที่ดิน หรือนำไปซื้อเครื่องจักร เครื่องมือการเกษตร ก็ต้องมีมาตรการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินกู้ของลูกหนี้ว่าได้ดำเนินการถูกต้องตามวัตถุประสงค์จริง ๆ มิใช่ นำเงินไปใช้จ่ายนอกวัตถุประสงค์หรือนำเงินไปชำระหนี้บุคคลอื่นที่ต้องเสียดอกเบี้ยที่สูงกว่า เพราะจะมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการใช้เงินกู้และจะกระทบต่อการชำระหนี้ในที่สุด

ข. การควบคุมให้ลูกหนี้ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อตกลง ผู้ให้กู้ต้องมีศิลปะในการควบคุมติดตามให้ลูกหนี้ปฏิบัติตามพันธกรณีหรือเงื่อนไขตามสัญญาผูกพันอย่างเคร่งครัด สม่าเสมอ การละเลยไม่เอาใจใส่ของผู้ให้กู้ อาจเป็นสาเหตุให้ลูกหนี้ละเลยการปฏิบัติตามเงื่อนไขจนเป็นเหตุให้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ในที่สุด เช่น การจ่ายเงินกู้เป็นรายงวดตามความก้าวหน้าของโครงการ เป็นต้น

ค. การช่วยเหลือดูแลการดำเนินงานของลูกหนี้ โดยการติดตามผลการประกอบการของลูกหนี้เป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอตามความเหมาะสม เพื่อให้รู้ว่าลูกหนี้แต่ละคน มีสถานะเป็นอย่างไร รวมถึงความเคลื่อนไหวของลูกหนี้และคุณภาพหนี้ว่ามีแนวโน้มไปในทิศทางใด

ง. การดูแลหลักประกันไม่ให้เสื่อมค่า ผู้ให้กู้จะต้องมีการติดตามตรวจสอบหลักทรัพย์หรือสิ่งทีนำมาเป็นหลักประกันเงินกู้ เพื่อมิให้เกิดการกระทำที่มีผลต่อการเสื่อมค่าของหลักประกัน ในกรณีที่เป็นที่ดินก็ควรติดตามดูแลและการใช้ประโยชน์ของที่ดินในทางที่ไม่ทำให้ที่ดินนั้นเสื่อมค่า เช่น การบุกรุกที่ดิน การขุดหน้าดินขาย กรณีเป็นทรัพย์สินอื่นก็ต้องจัดให้มีการประกันภัยตามสมควร มิฉะนั้นแล้วเวลาที่ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามสัญญา ผู้ให้กู้สามารถที่จะบังคับชำระหนี้เอาจากหลักประกันได้ แต่หากหลักประกันเสื่อมค่าก็จะมีผลเสียหายต่อผู้ให้กู้ เพราะจะทำให้ผู้ให้กู้มีโอกาสได้รับชำระหนี้ลดลงหรือได้รับชำระคืนไม่เต็มตามจำนวน

จ. การดูแลอายุความและความสมบูรณ์ของเอกสารสัญญา เอกสารสัญญาหรือข้อตกลงต่าง ๆ ถือว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับการให้สินเชื่อ หากเอกสารไม่ครบถ้วนสมบูรณ์หรือเกิดการชำรุด สูญหาย จะมีผลต่อการบังคับชำระหนี้ได้ ดังนั้น การจัดเก็บเอกสารการกู้ก็ต้องจัดทำอย่างเป็นระบบและต้องดูแลให้มีความปลอดภัย นอกจากนี้ การดูแลในด้านอายุความ

ของสัญญาที่เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องจัดให้มีระบบการควบคุมที่ถูกต้อง หากมีการปล่อยให้อายุขานอายุความ จะมีผลกระทบต่อการบังคับชำระหนี้ตามกฎหมายได้

จ. การเตรียมมาตรการแก้ไขปัญหาย่างถูกวิธี หากพบว่ามีปัญหาเกิดขึ้น กับลูกหนี้ อันจะมีผลกระทบต่อการชำระหนี้ ผู้ให้กู้จะต้องมีมาตรการรองรับเพื่อแก้ไขปัญหา ได้อย่างถูกต้อง และรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ ผลสำเร็จของการให้กู้ก็คือการที่ลูกหนี้สามารถชำระหนี้ได้ครบถ้วน ภายในเวลาที่กำหนด ดังนั้น หากมีปัญหาเกิดขึ้นกับลูกหนี้แล้วผู้ให้กู้สามารถให้การช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง และทันต่อเวลาจะมีผลให้ลูกหนี้มีคุณภาพดีขึ้น และมีโอกาสที่ลูกหนี้จะชำระหนี้ได้ตามกำหนด หากมีปัญหาลูกหนี้ไม่สามารถชำระได้ตามกำหนด ก็ควรมีมาตรการอื่นรองรับ เช่น การยืดเวลาในการชำระหนี้ การผ่อนปรนเงื่อนไขการชำระหนี้ การให้เงินกู้เพิ่ม หรือการลดดอกเบี้ยบางส่วนให้แก่ลูกหนี้ เป็นต้น

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับหลักการวิเคราะห์สินเชื่อ

ในการบริหารด้านสินเชื่อที่มีประสิทธิภาพนั้น การวิเคราะห์เครดิต (Credit Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการที่ธนาคาร และสถาบันการเงิน โดยทั่วไปใช้ในการวิเคราะห์ฐานะทางการเงินของลูกค้านั้นในด้านต่าง ๆ เช่น สภาพคล่อง ความสามารถในการหารายได้ และการชำระหนี้ ความมั่นคงทางการเงิน ความสามารถในการดำเนินงาน เป็นต้น เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการให้เครดิตสินเชื่อ หรือขยายสินเชื่อแก่ลูกค้า

ธนาคารโดยทั่วไปจะใช้หลักการวิเคราะห์สินเชื่อที่คล้ายคลึงกัน และมีนโยบายหลักในการวิเคราะห์ คือ นโยบาย 5C (C's Policy) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 Character คือ คุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อ เป็นการวิเคราะห์ถึงอุปนิสัยใจคอ และพฤติกรรมของผู้ขอสินเชื่อ ว่ามีความรับผิดชอบและความเต็มใจในการชำระหนี้มากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาได้เป็น 2 ประเภทคือ

ก. คุณสมบัติและประวัติส่วนตัว อุปนิสัยทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว อายุ นิติภาวะ การค้า สังคม ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อหนี้สิน ความตรงต่อเวลาในการชำระหนี้ ความสม่ำเสมอในการชำระหนี้ ชื่อเสียงส่วนตัว เป็นต้น

ข. คุณสมบัติเฉพาะด้าน เช่น หน้าที่การงาน ความสามารถ ความชำนาญ ประสบการณ์ ความคิดความอ่าน เป็นต้น

2.2.2 Capital คือ ทุนของธุรกิจ เป็นการวิเคราะห์ถึงฐานะการเงิน ซึ่งได้แก่ สินทรัพย์หนี้สิน และ ทุนของธุรกิจนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร สำหรับทุนของธุรกิจนั้น หมายถึง ส่วนที่เจ้าของหรือผู้ประกอบการนำมาลงไว้ในธุรกิจ ในการวิเคราะห์จะพิจารณาส่วนของสินทรัพย์ที่มีเหนือ

หนี้สิน เพื่อเป็นหลักประกันความปลอดภัยในกรณีที่คุณสมบัติ และความสามารถ ในการชำระหนี้ของผู้ขอกู้ไม่ค่อยดีนัก โดยดูจากอัตราส่วนกำไรต่อทุนและอัตราส่วน หนี้สินต่อทุน อย่างไรก็ตาม มีข้อควรระวังว่าส่วนของเจ้าของที่รวมทั้งสินทรัพย์ที่มีตัวตน และไม่มีตัวตนจะมีมูลค่าเท่าใด แยกเป็นสัดส่วนได้หรือไม่ในกรณีที่จะต้องมีการชำระบัญชี

2.2.3 Capacity คือ ความสามารถในการชำระหนี้สิน เป็นการวิเคราะห์สมรรถภาพในการหารายได้ ถ้าเป็นการขอสินเชื่อส่วนบุคคล จะพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้ขอสินเชื่อ ในรูปค่าจ้างเงินเดือน รายได้อื่น ๆ เป็นหลัก แต่ถ้าเป็นนิติบุคคลจะวิเคราะห์ถึงผลการดำเนินงานของธุรกิจเพื่อดูความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจ โดยวิเคราะห์ รายได้ รายจ่าย และกำไรของธุรกิจ จะใช้พิจารณาจาก งบการเงิน แผนการบริหารงาน แผนการชำระเงินคืน โดยปกติเงินที่จะนำมาชำระหนี้ควรจะเป็นเงินรับสุทธิจากการดำเนินงาน นั่นคือ กำไรของธุรกิจ นั่นเอง

2.2.4 Collateral คือ หลักประกัน ในการพิจารณาและตัดสินใจเกี่ยวกับเครดิตหลักประกันเพียงอย่างเดียวหรือไม่เพียงพอที่จะตัดสินใจ ต้องพิจารณาร่วมกับปัจจัยอื่นๆ ด้วยประกันเป็นเพียงการช่วยลดความเสี่ยงภัยทางการเงิน ในกรณีที่ผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงิน ในอนาคตไม่เป็นไปตามที่คาดคะเนไว้ คือ เปลี่ยนแปลงในทางที่ดี หลักทรัพย์ที่ใช้ค้ำประกัน ได้แก่ ที่ดิน โรงเรือน สิทธิการเช่า พันธบัตร หุ้นของบริษัทอื่น หรือ บุคคลที่เชื่อถือได้มาค้ำประกัน

2.2.5 Condition คือ สภาพการณ์ทั่วไป เช่น ภาวะเศรษฐกิจ นโยบายของรัฐบาล การเมือง กฎหมาย ภาษี ดินฟ้าอากาศ การขึ้นราคาของน้ำมันดิบ ปัญหาวัตถุดิบ ปัญหาแรงงาน การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ภาวะเงินเฟ้อ เทคโนโลยี เทคนิคการผลิต เป็นต้น ซึ่งอาจมีผลกระทบกระเทือนต่อการชำระหนี้ได้ จำเป็นจะต้องวิเคราะห์ให้ได้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับมาตรการและวิธีการในการบริหารสินเชื่อ

มาตรการและวิธีการในการบริหารสินเชื่อ ของแต่ละองค์กรอาจมีความแตกต่างกัน ในหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติ แต่องค์ประกอบสำคัญในการบริหารสินเชื่อจะมีลักษณะคล้ายคลึงกันคือ

2.3.1 วัตถุประสงค์และนโยบายในการให้สินเชื่อ เนื่องจากภายใต้ปัจจัยข้อกำหนด เช่น นโยบายขององค์กร ขอบเขตข้อจำกัดในศักยภาพการดำเนินงาน และกฎหมายที่ควบคุมการประกอบการ เป็นต้น ล้วนเป็นตัวกำหนดวัตถุประสงค์และนโยบายในการดำเนินงาน ดังนั้น การบริหารสินเชื่อจึงต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนโยบายที่องค์กรกำหนด

2.3.2 ผู้บริหารสินเชื่อ โดยจะทำหน้าที่กลั่นกรองและแยกแยะรายละเอียดข้อมูลของผู้ขอสินเชื่อ ซึ่งรวมถึงการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของเอกสาร การวิเคราะห์ความ

เหมาะสมของวงเงินที่ขอสินเชื่อ ความเป็นไปได้ ของการดำเนินกิจกรรมที่เสนอ การเก็บรวบรวม เสาหาข้อมูลเพิ่มเติม และการนำเสนอรายงานเพื่อพิจารณาอนุมัติ โดยทั่วไปเราอาจเรียกว่า พนักงานวิเคราะห์สินเชื่อ ซึ่งบทบาทของพนักงานวิเคราะห์สินเชื่อมีความสำคัญมากต่อ กระบวนการให้สินเชื่อ จึงจำเป็นต้องมีคุณสมบัติ และคุณลักษณะเฉพาะเพื่อให้การบริหารสินเชื่อ มีประสิทธิภาพสูง

ก. คุณลักษณะพนักงานบริหารสินเชื่อควรมีคุณลักษณะที่ดี เพื่อเอื้อประโยชน์ ต่องานวิเคราะห์สินเชื่อ ดังนี้

- 1) มีสติปัญญาในการเรียนรู้ และจดจำสิ่งต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี สามารถ แยกแยะและประมวลผลได้อย่างถูกต้องมีเหตุมีผล
- 2) มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง เพียงพอที่จะดำเนินงานด้านนี้ได้ เพราะต้อง ติดต่อบุคคลจำนวนมากทั้งในและนอกสถานที่ทำงานอยู่เสมอ ๆ

3) มีบุคลิกน่าเชื่อถือ อารมณ์มั่นคง เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป

ข. คุณสมบัติพนักงานบริหารสินเชื่อควรมีคุณสมบัติที่เหมาะสม ดังนี้

- 1) มีระดับพื้นความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การจัดการ การตลาด การบัญชี การเงิน กฎหมายและพาณิชย์อยู่บ้าง ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีวุฒิการศึกษาสูงด้านใดด้านหนึ่ง โดยเฉพาะ

2) มีความสามารถในการหาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยรู้จักแหล่งข้อมูลที่ เชื่อถือได้ รู้จักหลักเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูล และการวิเคราะห์สินเชื่อที่ถูกต้อง

3) มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร โดยเฉพาะกับบุคคลทั่ว ๆ ไปได้เป็น อย่างดี เพื่อการสนทนาและการเจรจาเป็นไปอย่างราบรื่น สามารถตั้งคำถามที่เหมาะสมได้ในเวลา อันสมควร

4) มีความสนใจและติดตามข้อมูลข่าวสารอยู่เป็นประจำ เนื่องจากความ เปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคมเกิดขึ้นรวดเร็ว จึงควรติดตามเพื่อนำมาใช้ ปรับปรุงงานวิเคราะห์ของตนเอง ให้ทันสถานการณ์และเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

5) มีความเข้าใจในนโยบาย กฎระเบียบ และข้อกำหนดของส่วนงาน ตนเอง และสามารถชี้แจงกับผู้มาติดต่อได้อย่างถูกต้อง

6) มีความซื่อสัตย์สุจริตและชอบในงานที่ปฏิบัติ ซึ่งถือเป็นพื้นฐานเบื้องต้น ที่พนักงานบริหารสินเชื่อจะต้องมี

ทั้งนี้ การทำหน้าที่ของพนักงานบริหารสินเชื่อ ควรมีอิสระในด้านความคิด และ ไม่ควรถูกกดดัน ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ใดผู้หนึ่งโดยเฉพาะ และควรตระหนักไว้เสมอว่า

ผู้บริหารสินเชื่อไม่ได้เป็นผู้ตัดสินใจความผิดถูกของผู้ขอสินเชื่อ แต่เป็นผู้นำเสนอเหตุผลและข้อเสนอแนะเพื่อผู้อนุมัติตัดสินใจ ถ้าข้อมูลที่ได้รับหรือที่นำมาใช้ไม่ถูกต้องตั้งแต่แรกแล้ว ผลการวิเคราะห์ก็จะไม่ถูกต้อง ดังนั้น ผู้บริหารสินเชื่อจะต้องวิเคราะห์บนพื้นฐานของข้อมูลที่ได้มา โดยถูกต้องและสุจริต ซึ่งความซื่อสัตย์สุจริตนี้ถือเป็นจรรยาบรรณที่สำคัญอย่างยิ่งของผู้บริหารสินเชื่อ

2.3.3 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการขอสินเชื่อ ซึ่งอาจเป็นข้อมูลทางกายภาพหรือข้อมูลทางการเงิน ซึ่งจะต้องครอบคลุมและครบถ้วนเพียงพอต่อการวิเคราะห์สินเชื่อจึงอาจกล่าวได้ในแต่ละประเด็น ดังนี้

ก. ลักษณะข้อมูล ข้อมูลที่ดีควรประกอบไปด้วย

- 1) มีความถูกต้องและเป็นความจริง กล่าวคือ ควรเป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นจริง หรือพิจารณาอย่างรอบคอบแล้วว่าเป็นจริงและมีความถูกต้อง ไม่เกิดขึ้นจากการสร้างหรือบิดเบือนเพื่อผลประโยชน์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง
 - 2) มีความครบถ้วนสมบูรณ์ เพียงพอต่อการนำไปใช้ทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ
 - 3) มีความทันสมัยและเป็นปัจจุบัน ซึ่งควรมีการตรวจสอบสถานภาพของข้อมูลก่อนนำไปใช้
 - 4) มีแหล่งที่มาชัดเจน เพื่อความน่าเชื่อถือและสามารถตรวจสอบหรืออ้างอิงได้
- ข. ประเภทของข้อมูล จัดแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลแสดงลักษณะทางกายภาพ เช่น คุณสมบัติความรู้ ความชำนาญของผู้ขอสินเชื่อ เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลประเภทไม่เป็นตัวเลข แต่เป็นสภาพของผลที่เกิดขึ้นสืบเนื่องจากพฤติกรรมส่วนตัว หรือสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และคาดคะเนไปในอนาคต ยกตัวอย่างข้อมูลประเภทนี้ เช่น วุฒิการศึกษา ประวัติการประกอบอาชีพ ทำเลสถานที่ตั้งโครงการ เป็นต้น

2) ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นข้อมูลที่เป็นตัวเลข นำมาใช้ประกอบการคาดคะเนอนาคต ยกตัวอย่าง เช่น งบการเงิน สถิติราคาพืชผล อัตราการแลกเปลี่ยนเงินตรา เป็นต้น

ค. แหล่งที่มาของข้อมูล แหล่งที่มาของข้อมูลสามารถจำแนกได้ 2 ทางคือ

- 1) ข้อมูลทางตรง เป็นข้อมูลที่ได้จากผู้ขอสินเชื่อโดยตรง ได้แก่

1.1) เอกสารการขอกู้ เป็นข้อมูลที่ผู้ขอสินเชื่อบันทึกไว้ เช่น เอกสารการขอสินเชื่อ และเอกสารโครงการ เป็นต้น รวมทั้งเอกสารประกอบอื่นๆ ที่ผู้สินเชื่อจัดทำไว้

1.2) การสัมภาษณ์ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสอบถามผู้ขอสินเชื่อ โดยตรง ซึ่งอาจได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้นด้วยจากการสังเกตบุคลิกลักษณะท่าทาง ความรู้ และพฤติกรรม ในระหว่างการสอบถาม

1.3) การสำรวจสภาพของจริง เป็นข้อมูลสินเชื่อที่ผู้วิเคราะห์สามารถ พิจารณาจากสภาพความจริง เช่น โรงงาน โรงเรือน เครื่องจักร อุปกรณ์ และทำเลสถานที่ตั้งการ ดำเนินงาน ของผู้ขอสินเชื่อ เป็นต้น

2) ข้อมูลทางอ้อม เป็นข้อมูลจากแหล่งอื่นซึ่ง ได้แก่

2.1) เอกสาร ตำราทางวิชาการ มักใช้เป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ และเป็นเอกสารอ้างอิงได้ เช่น รายงานผลการทดลองและผลการวิจัย เป็นต้น

2.2) ข่าวสารที่ปรากฏทั่วไปตามสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร วิทยุ และโทรทัศน์ เป็นต้น

ง. การจัดการข้อมูล เพื่อให้การวิเคราะห์สินเชื่อเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและมี ประสิทธิภาพ จึงควรมีการจัดการระบบข้อมูล ให้เหมาะสมดังนี้

1) การรวบรวมข้อมูล ผู้วิเคราะห์สินเชื่อควรรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ต่าง ๆ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิเคราะห์ไว้ให้ได้มากที่สุด

2) การตรวจสอบและการคัดเลือก ควรมีการตรวจสอบและคัดเลือกข้อมูล ที่มีความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ไว้ให้เพียงพอ โดยจัดแยกประเภทของข้อมูลเป็นหมวดหมู่เพื่อ ความสะดวก ต่อการใช้งาน

3) การจัดเก็บข้อมูลอาจใช้เทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ ช่วยในการจัดเก็บ ข้อมูล เพื่อความรวดเร็ว ประหยัดเวลา และลดพื้นที่การจัดเก็บเอกสาร

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ยังไม่มีผู้ศึกษาเรื่อง การบริหารสินเชื่อของธนาคาร เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ แต่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

เทียนชัย รัตนดิลก (2533) ได้สรุปปัญหาการชำระหนี้สินสินเชื่อเพื่อการเกษตรของ เกษตรกร อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 32.53 ไม่ได้นำเงินกู้ไป ลงทุนโดยตรงในการสร้างผลผลิต ซึ่งการใช้จ่ายเงินดังกล่าวไปเกี่ยวกับการซื้อที่ดินร้อยละ 19.28 ใช้ในการชำระหนี้สินเดิมร้อยละ 13.25 จำนวนเงินกู้ที่ได้รับน้อยไปกว่าการลงทุนร้อยละ 10 และ

เมื่อเกษตรกรได้รับผลตอบแทนจากการประกอบการ ร้อยละ 96.25 ไม่ได้ชำระหนี้แต่ได้นำเงินไปใช้ในการลงทุนต่อไป และนำเงินบางส่วนไปใช้จ่ายด้านอื่น ๆ การปฏิบัติตามโครงการที่เสนอร้อยละ 38.75 ของเกษตรกรที่มีปัญหาค้างชำระหนี้สินเชื่อไม่ได้ปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนด ปัญหาภาระหนี้สินเกษตรกรร้อยละ 48.75 มีหนี้สินมาก่อน และร้อยละ 75.00 แสดงให้เห็นว่าการกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้ภายนอกหลายแห่งมีผลกระทบต่อการชำระหนี้

สามารถ นิตยัเสมอ (2536) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร” พบว่า สาเหตุที่เกษตรกรมีหนี้สินค้างชำระ สรุปได้ดังนี้ (1) ปัญหาเกิดจากส่วนราชการ เช่น การเร่งรัดดำเนินงานเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาล ขาดงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ ขาดการประสานงานที่ดี การให้สินเชื่อซ้ำซ้อน หรือพนักงานไม่มีประสบการณ์ในการให้สินเชื่อเพื่อการเกษตร (2) ปัญหาเกิดจากโครงการไม่เหมาะสมในทางปฏิบัติ เช่น สภาพพื้นที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ สินเชื่อจัดไว้ไม่เพียงพอ ปัจจัยการผลิตไม่เหมาะสม การถ่ายทอดเทคโนโลยีไม่ทั่วถึง หรือขาดการติดตามอย่างต่อเนื่อง (3) ปัญหาจากเหตุสุดวิสัย เช่น ภัยธรรมชาติ ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ (4) ปัญหาเกิดจากเหตุสุดวิสัยในตัวเกษตรกร เช่น ตาย วิกลจริต (5) ปัญหาเกิดจากความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรเอง โดยคิดว่าวัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้ที่เป็นของรัฐบาลให้ฟรีไม่ต้องชำระคืน และมีเกษตรกรจำนวนมากที่ใช้เงินกู้ผิดวัตถุประสงค์โดยจงใจบิดพลิ้ว

ปรีชา แสร์ (2539) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้เงินกู้ของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ในอำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการชำระหนี้เงินกู้ของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ได้แก่ การใช้เงินกู้ ผิดวัตถุประสงค์ ขนาดของฟาร์ม และรายได้ของฟาร์ม เกษตรกรที่นำเงินกู้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์จะมีการชำระคืนไม่ดี ถ้าเกษตรกรมีฟาร์มขนาดใหญ่ และรายได้ในฟาร์มมีสูง จะมีผลต่อการชำระหนี้เงินกู้ ซึ่งปัญหาและความต้องการของ เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. คือ ปัญหาแหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร ไม่มีตลาดรองรับผลผลิตของสมาชิก และระบบการผลิตไม่ชัดเจน รวมทั้งต้องการให้ความสำคัญของการให้สินเชื่อแบบกำกับและแนะนำ เพื่อดูแลให้มีการใช้สินเชื่อ อย่างมีประสิทธิภาพ และป้องกันกันนำเงินกู้ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ ตลอดจนศึกษาข้อมูลให้ละเอียดถึงวัตถุประสงค์ของการกู้เงิน วงเงินกู้ที่ต้องใช้จริง ๆ ในกิจกรรมต่าง ๆ และให้การสนับสนุนการดำเนินงาน ของสหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาด (ส.ก.ต.) ให้ดำเนินการด้านตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิก ทางธนาคารควรจะเน้นข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิกทั้งการผลิต ด้านสินเชื่อ การออมทรัพย์ การตลาด และประสานงานกับ

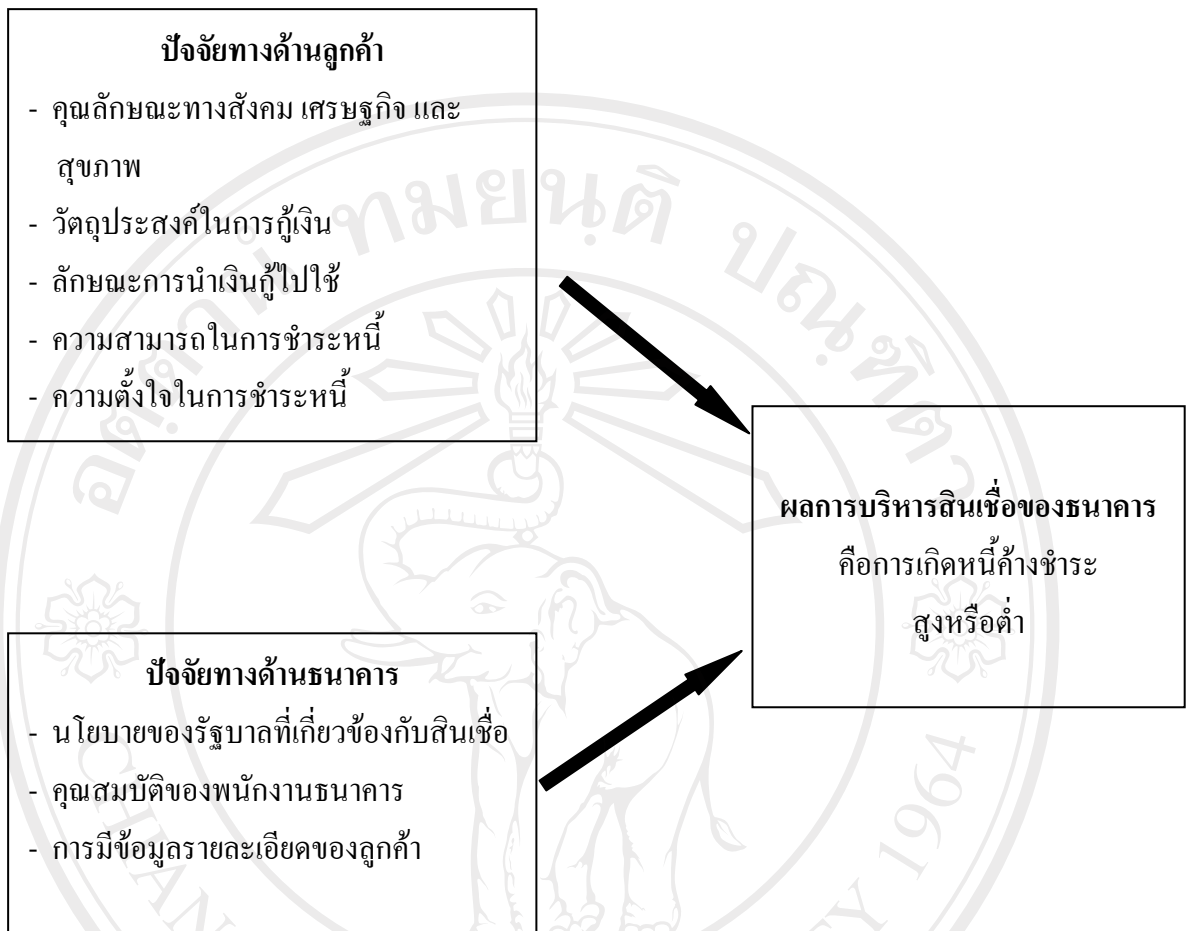
หน่วยงานราชการ ตลอดจนควรปรับปรุงระเบียบข้อบังคับของธนาคารให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน

ปฐม ทันใจ (2544) มุ่งเน้นศึกษาปัญหาหนี้สินของเกษตรกร โดยเฉพาะกรณีลูกหนี้ค้างชำระของ ธ.ก.ส. สาขาแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมหลายอย่าง ได้แก่ รายได้นอกการเกษตร การถือครองที่ดินการเกษตร ผลผลิตขายไม่ได้ราคา ขนาดของการลงทุน และมีค่าใช้จ่ายฉุกเฉินเกิดขึ้นในครัวเรือนเกษตรกร ไม่มีความสัมพันธ์กับการส่งชำระหนี้เงินกู้ของเกษตรกร กล่าวคือได้ก่อให้เกิดความแตกต่างกันระหว่างเกษตรกรลูกหนี้ที่ส่งชำระหนี้ได้ตามกำหนด กับเกษตรกรที่ไม่สามารถส่งชำระหนี้ได้ตามกำหนด

สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการส่งชำระหนี้เงินกู้ของเกษตรกรลูกหนี้ อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ รายได้จากเกษตรกร การใช้เงินกู้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ หลักประกันหนี้เงินกู้ จำนวนผลผลิตเกษตร การติดตามทวงถามหนี้เงินกู้ของพนักงาน และปริมาณหนี้เงินกู้ และได้ข้อแนะนำจากการศึกษาครั้งนี้ว่า ธ.ก.ส. ควรให้ความสนใจในการให้สินเชื่อแบบกำกับแนะนำให้มากขึ้น เพราะหากเกษตรกรลูกหนี้ได้นำเงินไปใช้ไม่ถูกต้องวัตถุประสงค์แล้ว โอกาสที่จะนำเงินมาส่งชำระหนี้เงินกู้คืนนั้นก็น้อยลง ส่วนเกษตรกรควรมีการเพิ่มมูลค่าผลผลิตการเกษตร โดยการแปรรูปผลผลิตก่อนออกจำหน่าย เพราะปกติเกษตรกรจะขายผลผลิตซึ่งเป็นวัตถุดิบทำให้มีรายได้จากการเกษตรน้อยและไม่มีเงินเหลือพอที่จะมาชำระหนี้ ขณะเดียวกัน ธ.ก.ส. และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาช่วยเหลือเกษตรกรอย่างจริงจัง ซึ่งส่วนราชการสามารถที่จะให้คำแนะนำทางด้านวิชาการ รวมถึงข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการจัดหาปัจจัยทางการเกษตรที่จำเป็นมาสนับสนุน พร้อมกับจัดหาตลาดสินค้าการเกษตรมารับ เพราะปกติเกษตรกรส่วนใหญ่จะประสบปัญหาผลผลิตที่ผลิตได้แล้ว ขายไม่ได้ราคา ทำให้เกิดการขาดทุนและส่งผลกระทบต่อชำระหนี้

2.5 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ มีกรอบแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารสินเชื่อของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

จากกรอบการศึกษาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าผลการบริหารสินเชื่อของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ คือการเกิดหนี้ค้างชำระสูงหรือต่ำ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านลูกค้าและปัจจัยทางด้านธนาคาร โดยอธิบายได้ดังนี้

1) ปัจจัยทางด้านลูกค้า

1.1) คุณลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ และสุขภาพ

ก. สุขภาพของลูกค้า ถ้าลูกค้ามีสุขภาพดีโอกาสที่จะเกิดปัญหาหนี้ค้างชำระจะต่ำกว่าลูกค้าที่มีสุขภาพไม่ดี เนื่องจากลูกค้าที่มีสุขภาพไม่ดี อาจจะทำให้ความสำคัญในการรักษาพยาบาลสุขภาพตนเองก่อน มากกว่าที่จะส่งชำระหนี้ต่อธนาคาร

ข. สถานภาพทางสังคม หากลูกค้าได้รับการไว้วางใจจากสังคมให้ดำรงตำแหน่งสำคัญต่างๆ ในสังคม อาจจะเป็น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิก อบ.ต. หรือผู้นำท้องถิ่น โอกาสที่จะเกิดปัญหาหนี้ค้างชำระจะมีน้อยกว่าผู้ที่ไม่มี

สถานภาพทางสังคม เนื่องจากผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมจะรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของตนเอง เพื่อให้เป็นแบบอย่างควรค่าแก่การนับถือในสังคม

ค. ความรู้ความสามารถในการประกอบการ ลูกค้ายี่ที่มีความรู้ความสามารถในการประกอบการสูง โอกาสที่จะเกิดปัญหานี้ค้ำชำระจะต่ำกว่าลูกค้ายี่ที่มีความรู้ความสามารถในการประกอบการต่ำ เนื่องจากลูกค้ายี่ที่มีความรู้ความสามารถในการประกอบการสูงนั้น จะมีทักษะ ความชำนาญ และประสบการณ์ในการประกอบการที่จะนำพาธุรกิจไปสู่ความสำเร็จค่อนข้างจะแน่นอนกว่า

ง. ประวัติการชำระหนี้ ลูกค้ายี่ที่มีประวัติชำระหนี้ดีโอกาสที่จะเกิดปัญหานี้ค้ำชำระจะต่ำกว่าลูกค้ายี่ที่เคยมีประวัติชำระหนี้ไม่ดี เนื่องจากลูกค้ายี่ที่มีประวัติชำระหนี้ดีนั้นแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ของการชำระหนี้ต่อธนาคารที่ดีกว่า

1.2) วัตถุประสงค์ของการกู้เงิน

ลูกค้ายี่ที่ขอสินเชื่อวัตถุประสงค์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมสำหรับฤดูกาลผลิตหนึ่ง ๆ ที่ใช้ระยะเวลาสั้นไม่เกิน 12 เดือน โอกาสที่จะเกิดปัญหานี้ค้ำชำระจะมีน้อยกว่าลูกค้ายี่ที่ขอสินเชื่อวัตถุประสงค์เพื่อเป็นค่าลงทุนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นสินเชื่อระยะยาว ที่ใช้ระยะเวลาเกิน 12 เดือนขึ้นไป เนื่องจากสินเชื่อระยะสั้นจะได้ผลตอบแทนที่เร็วกว่าสินเชื่อระยะยาว ทำให้มีโอกาสในการส่งชำระหนี้มีมากกว่า

1.3) ลักษณะการนำเงินกู้ไปใช้

ลูกค้ายี่ที่ได้รับสินเชื่อจากธนาคารไปแล้ว แต่ไม่ได้นำไปใช้หรือนำไปปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่ตกลงกันไว้ในการทำสัญญากู้เงินกับธนาคารนั้น สามารถวิเคราะห์ได้ว่า แนวโน้มที่ลูกค้ายี่จะไม่สามารถชำระหนี้คืนแก่ธนาคารได้อยู่ในอัตราค่อนข้างสูงมาก เนื่องจากรายได้ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตไม่แน่นอน ไม่มีแบบแผน ซึ่งจะมีผลต่อการส่งชำระหนี้ของลูกค้ายี่

1.4) ความสามารถในการชำระหนี้

ลูกค้ายี่ที่มีรายได้ และเงินออม ในอัตราส่วนที่มากกว่าด้านรายจ่าย และหนี้สิน โอกาสที่จะเกิดหนี้ค้ำชำระจะมีน้อยกว่ากรณีลูกค้ายี่มีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย และมีหนี้สินมากกว่าเงินออม

1.5) ความตั้งใจในการชำระหนี้

ลูกค้ายี่ที่มาติดต่อขอความช่วยเหลือจากธนาคารล่วงหน้า ในกรณีที่ไม่สามารถส่งชำระหนี้ได้ตามระยะเวลาที่กำหนด โอกาสที่จะเกิดปัญหานี้ค้ำชำระจะมีน้อยกว่าลูกค้ายี่ที่อยู่เฉยๆไม่มาปรึกษาขอความช่วยเหลือจากธนาคาร

2) ปัจจัยทางด้านธนาคาร

2.1) นโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวกับสินเชื่อ

การตอบสนองนโยบายของรัฐบาลเพื่อให้ได้ผลงานตามเป้าหมายที่กำหนด ทำให้ธนาคารเร่งปล่อยสินเชื่อ รับเกษตรกรที่ไม่มีคุณภาพเข้ามาเป็นลูกค้า มุ่งเน้นสินเชื่อเพื่อการเกษตร มีผลทำให้โอกาสที่จะเกิดหนี้ค้างชำระจะมีมากกว่าการให้สินเชื่อตามปกติของธนาคาร

2.2) คุณสมบัติของพนักงานธนาคาร

พนักงานธนาคารที่ขาดความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการวิเคราะห์สินเชื่อ โอกาสที่จะเกิดหนี้ค้างชำระจากการให้สินเชื่อที่ไม่มีคุณภาพจะมีมากกว่าพนักงานที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์สูงในการวิเคราะห์สินเชื่อ

2.3) การมีข้อมูลรายละเอียดของลูกค้า

การที่ธนาคารมีข้อมูลรายละเอียดของลูกค้าที่มากเพียงพอเป็นปัจจุบันพร้อมใช้งาน ได้ทันที ถูกต้องและเชื่อถือได้ สำหรับใช้ในการวิเคราะห์สินเชื่อ โอกาสที่จะเกิดหนี้ค้างชำระจะมีน้อยกว่าการที่ธนาคารไม่มีข้อมูลรายละเอียดของลูกค้าที่เพียงพอ ถูกต้องและเชื่อถือได้ในการตัดสินใจพิจารณาวิเคราะห์สินเชื่อ